

Ada d'Albon

Für Elise

roman politist

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6, cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte:

021 348 14 74

0733 131 145

0728 084 802

difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74

0728 084 802

0733 131 145

contact@edituraeikon.ro

www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS).

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

D'ALBON, ADA

Für Elise / Ada d'Albon ; pref. de Cristina Struțeanu. –

București: Eikon, 2021

ISBN 978-606-49-0542-0

I. Struțeanu, Cristina (pref.)

821.135.1

DTP: Mariana Răbîncă

Editor: Valentin Ajder

Ada d'Albon

Für Elise

roman polițist

E I K O N

București, 2021

Prefață

Cartolină

despre un roman polițist

Dragi amatori de thrillere,

adică toți cititorii, împătimiți au ba, de la mic la mare, cei care moțăie cu orele prin săli de policlinici sau la dentist, fie pândesc, în pat, venirea somnului, de fapt gonindu-l, cei care visează să poată ieși din starea de rufă stoarsă, după o dragoste pierdută, toți, absolut toți, cei care doresc să biruie odată, în sfârșit, lectura și să se poată liniști, răsuciți cum au ajuns să fie, de atâtea suspansuri și de enigmistică, de psihologice, de lovitururi de teatru, zăpăciți de personajele secundare captivante, bieți cititori, mai ales dimprejur, încordați să afle dezlegarea, așteptând, în sfârșit, să se poată destinde... Să vă puteți destinde, dragi devoratori. Din arcu ce v-a ținut ghem, cu genunchii la gât și sufletul la gură. Și cei indiferenți, odată atinși, rămân prinși, nu? De ce n-am recunoaște-o? Deci, noi toți.

Degeaba era siderat Camil Petrescu de succesul lui Edgar Wallace, zicând că această „subliteratură doar mimează actul artistic”. Aș! Iar Paul Zarifopol socotea că e o proză „de astupat ceasurile de plictiseală”. Recunoștea însă că mai bine deschizi un roman polițist, decât să citești cărți proaste, o „literatură moluscoasă”. Nu-i așa că sunteți de acord, cum s-ar putea să nu?

Când sir Arthur Conan Doyle se cam săturase de al său Sherlock Holmes, oarecum pe bună dreptate, că eroul sufocase, în cele din urmă, pe autor, prin vitalitate și largă audiență, pur și simplu n-a avut încotro. A fost nevoit să-l resusciteze, de pe unde-i făcuse vânt, prin niște Câmpii Elizee, fiindcă oamenii-i scriau lui Holmes și poșta-i ducea lui Doyle cartolinele. Se plângeau excedați, cerând ajutor în rezolvarea vreunor încâlceli personale de nebiruit, de neajuns la niciun capăt, fără ajutor priceput, competent. Asta-i. Ne mănâncă de vii romanele polițiste.

Și George Arion al nostru a tras o pățanie, prin 1983, unul dintre anii dificili..., cu Andrei Mladin al său din „Atac în bibliotecă”, ecranizat apoi în zece episoade de film TV „Detectiv fără voie”. Tânărul era simpatizat mai ales pentru istețime și limbajul stradal, argotic, precum cel al lui Oreste Teodorescu de astăzi, care zice că Moise „i-a mierlit, în pustie, pe ai lui”, când a dat de ei îngenunchiați la Vițelul de Aur... Mă rog. Cititorii îi trimiteau, la 30 noiembrie, felicitări personajului Mladin, de onomastică, de Sf. Andrei. Nostim, nu? Arion susține că-n Franța sunt 80 de festivaluri de gen și că el a fost invitat odată, undeva în Bretania, într-o localitate cu 5000 de locuitori. Toți însă pasionați...

Culmea, am ajuns unde trebuia, unde era cazul, fără niciun efort sau subterfugiu. M-a dus poteca. Fiindcă romanul, acela de care vreau să vă agăț, își hăldăuiește lung timp personajele chiar acolo, în Franța, și chiar în Bretania. Ba, mai mult, e tare pe gustul meu

și asta încerc să vă transmit domniilor voastre. Dacă n-oi izbuti, în niciun caz nu va cădea măgăreața pe cartea cu pricina, o totală izbutire a speciei. Für Elise se numește și, dacă veți crede că-i cam banal titlul, scuzați, pardon, cădeți în greșală! Se susține și veți vedea de ce. Puțintică răbdare.

Deocamdată, vă voi spune că autorul e actrița-scriitoare Ada D'Albon, trăitoare la Paris, cu drag și *of* în egală măsură. Cum o fi asta? Cea care a lansat în 2018, la Bookfest, „aproape un bestseller”, după expresia Adrianei Bittel. Romanul „Ultima vară în Bretania. Istoria unui exil”, editura Curtea veche, i-a dat lui Christian Crăciun «senzația imediată a unui dezlănțuit torent de munte, cu care Marea intră într-un profund dialog simpatetic. Dinamica textului, mereu năvalnic, „prăvălatic”, vorba poetului, este a unei neostoiri, căreia abia contemplarea mării, „această neașezare de veci a materiei” îi creează un binevenit contrapunct. Ada d'Albon este actriță nu doar prin meserie, ci prin foc sacru.» Așa nota criticul. Și așa îmi vine să adaug, pentru că toate fragmentele din thriller sunt structurate dramatic, în teză și antiteză, încununate din când în când într-o sinteză. Toate, în funcție de ritm și muzicalitate, de dinamică interioară, se rostogolesc înspumat, prin dialoguri tensionate, valuri după valuri și, între ele, un răsuflet. O liniștire. Punct și de la capăt. Niște fulguri. Precum pică o frunză din pom. În legea ei. Iată câteva respirouri muzicale: „În aerul cald, plutea pierzându-se în zare o păclă abia simțită” / „Era o noapte caldă, fără lună.” / „Zilele se scurgeau mute și

însăimântătoare.” / „Departe în zare, o pală străvezie de lumină străpungea imensitatea neagră.” / „Fulgi rari de zăpadă se învâteau beți în vânt.” / „Ea simțea că ceva crâncen clocotea în necunoscut.” / „Micul lac, de un albastru lăptos, ca un ochi de mort, era mut.” / „Oceanul se retrăgea spre larguri, lăsând în urmă o întindere lucitoare de nisip.” / „Pescăruși țipând se lăsară în zbor pe nisip. Corbi mari și negri îi însoțeau.” ș.a.m.d...

Și toate notațiile acestea fulgurante, din vârful de peniță, ca într-un haiku sau o stampă japoneză, nu fac decât să despartă pasagiile tumultuoase, să-ți dea voie să respiri. Oricum, intriga este peste toate de complicată, cu piste false, zăpăcitoare, și un traseu labirintic, așa că aceste mici contrapuncturi din natură dau destinderea necesară. Până la aflarea următoarei crime... Fără suflul lor larg, ca un burduf de acordeon ce se desface și devine flasc, ar fi fost sufocant, trepidant.

Cel mai mult mă încântă că personajul cheie, Vitoria, e o eroină cu adevărat de roman, cu trăsături profunde, nu o Miss Marple a Agathe Christie, doar dezlegătoare de enigme precum de cuvinte încrucișate, sport inteligent, sigur. Pare însă prea puțin, dacă tot se poate mai mult. Nici Melania Lupu a Rodicăi Ojog-Brașoveanu n-ar putea-o ajunge, fiindcă obârșia Vitoriei e specială, strașnică. Nici personajele Dariei Dontsova, cu toată setea lor de dreptate, nu-i pot atinge profilul Vitoriei.

Nu-i așa că numele acesta – Vitoria – v-a spus ceva? Ei bine, da, dar nu e Lipan.

Ci Lungu. Și nu-și caută bărbatul, pe Nechifor, baciul cu căciula brumărie, la rândul său nu ivit din nimic, ci născut din Miorița... A purces noua Vitorie, ideatic, din Baltagul, din acei munți dintre Sabasa și Suha, și – ce să-i faci – acum e orășeancă, școlită din plin, peregrinând prin Franța după fiul ei dispărut. Pre numele lui Alexandru, fiul arhitect e un fel de Gheorghită, da, fire moale, aproape paradoxal urmaș al unei muieri vajnice, de neoprit. Vitoria Lipan „se uita ascuțit și cu îndârjire”. La fel, Vitoria Lungu „fu categorică” / „hotărî aprig” / „spuse crâncen” / „îl tulbură” / „cu dorință răvășitoare” / „cu fața crispată” / „zise ferm, ritos”...

Vitoria Lipan îi spunea omului ei: „Eu te cetesc pe tine, măcar că nu știu carte”. Aici, ce să fac, ce să facem, munteanca îi e superioară orășencii. Ea, care „îndura puterea omului ei, fără să-și domolească dracii”. Adică o mamă de bătaie, am înțeles eu prea târziu... Iar pe noua Vitorie n-aș vedea-o îndurând asta. Deși, când a fost demisă din profesor universitar de limbă franceză, la Universitatea din București, și trimisă mult mai jos, la muncă umilă, ca simplă bibliotecară, n-a crâcnit și și-a făcut cu demnitate datoria... Așa erau vremurile. Nedreptățile de astăzi, poate chiar de aceea, ne și par mai mari.

Am plonjat în plin matriarhat modern. Se confruntă două principii feminine. Ca-n basme, *Binele* și *Răul* aglutinează-n jur aliați, atrași magnetic, antitetic. Nici Făt-Frumos sau Harap Alb n-ar fi biruit fără atâtea ajutoare, știm, nu? Vitoria se-nconjoară,

neprogramatic, de pur și simplu, cu muieret umil, femei din cele trebăluitoare, dar știutoare ale rosturilor firii. Nenumărate chiar, pe oriunde pășește, în peregrinarea ei, fie-n România, fie între Paris și L'Isle Adam, pe malul Oazei sau la Quiberon, pe malul oceanului, Vitoria atrage... o portăreasă, o menajeră, o guvernantă, o manageră de hotelăș pârlit, o laborantă, o fostă soție, o imigrantă bătrână în cărucior, cu un motan roș, o bunică de la țară... Toate mai mult în vârstă, dar săritoare, cu lacrimile de compasiune la ele, oricând. În buzunarul de la șorț. Gata imediat să-și suflece mânecile și, băgați de seamă, suntem în Franța... Adică, gest uman de solidaritate, fără frontiere. Până și câinele funcționează. Doar el găsește, bineînțeles în râpă, cadavrul celui căutat de Vitoria. Numai că e, săracul, un câțel de oraș, o corcitură veselă, nu Lupu din Baltagul.

Cealaltă forță se cheamă Eliza. Și abia acum vom pricepe de ce se numește astfel romanul. E și un indiciu scenografic, un decor. Partitura lui Beethoven cu acest nume, Für Elise, stă la vedere, pe un pian. Într-o fotografie unică, bombă cu ceas. Nu vă spun mai mult! Unde însă partitura e cacialma. Pentru – für – Elise, se mobilizează tot felul de bărbați, numai bărbați. E chiar fabulos. Pe dumnealor n-o să-i înșir. Între ei, firește, fiul Vitoriei. (De aceea, ea urlă când îi găsește cadavrul și-l zgâlțâie: IMBECILULEEEE...) Plus că toți sunt orchestrați, manipulați, unii împinși să ucidă de către această evident superbă, grațioasă, irezistibilă, fatală și... criminală Mari-Lise, adică Elisabeth, adică Bethy,

adică românizata Eliza. Miza crimelor, ce să zic, odioase, e bănetul, moștenirea. Atâta frumusețe feminină și niciun pospai de dragoste, văleu! Ea, da, o stârnește, până-n pânzele albe. A propoz, cunoașteți expresia? Pânzele albe reprezintă giulgiul. Deci e la propriu...

Și când te gândești, fiindcă, da, îți vine s-o faci, Eliza ar fi tot navigat în liniște, dacă n-o oprea mintea ascuțită a Vitoriei noastre...

Un alt câștig al acestei proze e lungul periplu social, prin România post-ceaușistă și, firește, Franța actuală, traseu plin de observații fine și mușcătoare, cu haz și subțirime. La noi, abia Rebreanu, cu al său roman polițist „Amândoi”, făcuse un profil orașului provincial Pitești. Autorii străini, chiar cei celebri, se mulțumesc cu tramele enigmatice. De tablouri sociale nici vorbă, doar psihologice uneori. Așa că, portretele personajelor secundare și descrierea unor medii specifice fac deliciul lecturii. Veți vedea. Un evantai de relații ipocrite între toți, o adevărată țesătură de iritări, intrigi și convenții. Trăiri false, care devin toxice în lumea actuală, în care oamenii par a nu înțelege ce-i otrăvește.

Dacă i-am lua, pe rând, pe acei motofozo de turiști francezi veniți în România, picați în capcana Elizei și a Asociației sale „Ore Luminoase” – un sorb de conturi bancare străine – aş termina cu greu rândurile astea. Turiștii sunt destul de grotești, caricaturali, și un... triumf creator al autoarei. O panoplie de figuri, cu vestimentație elocventă psihologic și cu limbaj fin personalizat. Aș reține totuși pe unul dintre ei, absolut

mortal, scriitor de notații eliptice, deținător de oarece cultură, bășos ca un cocostârc afumat. Poartă cu el tot timpul o mapă cu scrieri de tip memorialistic – Regis Bricks, cu mențiunea „celibatar”. Iată câteva fraze Bricks: „Ziua Întâia. / La Eliza Crișan. Femeie superbă. Casă splendidă. / O panteră într-o natură luxuriantă. / Adevărat Paradis. /..... Banchet rabelaisian. / Adam și Eva aleargă prin Eden. / Ca o Pythie, prezice năpastă. / Nu-mi place blonduțul Adam... Ah, gelozie! / Centaurul Lamarre pe urmele nimfei. Ea îl respinge / El insistă. Ea – exasperată!” (Și pare să urmeze prima crimă. Bulversantă. E, nu e? Oricum de-o măiestrie...) Sunt mai curând indicații regizorale, nu simțiți nuanța? Dar vor servi din plin la descifrarea enigmelor, veți afla.

Și încă ceva important, prea simpaticilor cititori, victimele, ce categorie umană sunt victimele? Ei bine, aceeași, din aluatul atras de bani, precum cei mai mulți. Dar și din specia perdanților. Naivii, care ar ciuguli din orice zburătoare, cu un zâmbet larg, și chiar cu incuri de veselie ingenuă. Astfel că te poate cutremura soarta lor. Pare că, existențial, mielușeii trebuie musai reduși la tăcere, ca să nu se-ncurce printre picioarele celor grăbiți să înhațe, să înhațe... Intră aici și fiul Vitoriei, în această „tăcere a mieilor”, și încă un personaj, pe care vi-l las spre înduioșare personală. Atât. Aferim. Mărturisesc că m-am supărat pe autoare și am considerat-o crudă, deși, literar vorbind, chiar așa se cerea să fie.

Știți ceva? Nu vreau, în final, decât să vă spun că românca noastră cea de mare ispravă, Vitoria, se ruga, se tot ruga de mult, ca Alexandru al ei să se sature de Franța aia și să revină acasă. Și, iată, s-a petrecut, cuvântul naște realitatea. Biblic, pur și simplu. Așa că, acum, urma să-l transporte ea acasă, în haine de metal, că îndătinatul lemn nu mai mergea, și pe cheltuiala poliției...

Dreptu-i, mi se pare cu adevărat genială ultima frază a cărții: „Cât e Dumnezeu de mare, e de mirare că tot alături le înțelege, spuse Vitoria cu zâmbet dulce-amar”. Și unde se afla când a rostit vorbele astea? Într-o biserică. Se ruga și aștepta...

Iar eu aștept să dați cu nasul prin romanul Für Elise, că vă va prinde negreșit. Și atunci o să sar să vă dezleg cârligul. Și-om râde împreună destinși. Bravo Vitoria, bravo Ada...

Cristina Struțeanu

Acțiunea se petrece după trei ani de la moartea lui Ceaușescu

Personajele în ordinea apariției:

Amélie Lunatti

Anne Lunatti (mama Ameliei)

Bernadette (vecina și prietena Ameliei)

Marie-Jeanne (guvernanta în casa Amato)

Bătrânul Gilbert Amato

Claude Amato (fiul lui)

turiști francezi: Jules Lamarre, Doamna Lamarre (soția lui), Doamna

Dosios, Bruno Grieg (fratele ei), Régis Bricks (celibatar)

Marie-Pierre Chamailloux

Vlad (valet în casa Crișan)

Rica (servitoare în casa Crișan)

Vitoria Lungu (profesoară de franceză)

Alexandru Lungu (fiul ei, pictor)

Evanghelistă (portăreasă)

Carmen (fiica ei)

Doctorul Paul Stoica

Monique (geranta hotelului de la Portivy)

Ruxandra Hartmann (prima soție a lui Damian Crișan)

Madame Régine (ghicitoare)

O maliană

Ecaterina, mama mare (bunica lui D. Crișan)

Eliza Crișan (soția lui D. Crișan)

Patrice Beauteemps (proprietar)

Eponine (servitoarea lui)

Doamna Jackson (personaj straniu)

Un polițist